

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af
Citation: POUL SCHJÆRFF , 1926-29, s. 375. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529612373920/facsimile.pdf> (tilgået 11. maj 2021)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

skee sig dig — men nei! — forsk ikke derefter! — gaa og kald paa Czernim, Adalbert! Intet Øieblik maa han tøve, hører du? Hvert Minut er vigtigt.»

Da Czernim kom, sluttede Starosten sig inde med ham; hvad de afhandlede med hinanden, fik Adalbert ei at vide, men noget efter kom Czernim ud og befalede, at hans Slæde skulde forspændes.

»Hvad er det for en Dæmon, der driver Eder?« spurgte Adalbert.

»Spørg ikke derom, Adalbert! — Emilie, nu hun trøster sig nok, men det smerter mig for den stakkels Casimir, der har sat sin hele Lykke paa dette Kort. Farvel, Adalbert! Sec at erfare Noget om Michael!« Dermed satte han sig i Slæden, og ilede afsted saa hurtig han kunde.

NITTENDE CAPITEL.

Den gamle Tiener.

Imidlertid havde Efterretningen om Opstanden i Warschau ogsaa udbredt sig over de sydlige Provinser; her, som i det hele Land, blev den modtaget med Jubel og med den høieste Begeistring. Alle de sædvanlige Arbeider hvilede nu, og man tænkte kun paa at forberede sig til Kampen. Mangfoldige Landser og Sværd kom frem, der tilforn vare gienste i Husene og i Hytternes hemmeligste Vraaer. Hvo, der intet andet Vaaben eiede, greb til sin Lee, som om han nu, i Vinterens Midte, ventede en ny Høst. Den gamle Nationaldragt kom igjen til Syne, den hvide Ærn og den polske Hue bleve baarne i Triumph giennem Stæder og Landsbyer. Al Standsforskjel syntes ophævet, den Rige delte sin Overflod

med den Fattige, og denne misundte ikke længere hin, thi Alle følte, at de vare Brødre, fødte af samme Moder, som de nu samtlige skulde forsvare.

Geistligheden viste stor Iver for den fælles Sag, Præster og Munke traadte frem med Korset i Hænderne, og opmuntrede Almuen med deres Taler, Helgenes Billeder bleve baarne rundt i Procession, Folket knælede for dem, Munke og Nonner fulgte dem med brændende Voxlys, og nedbade Held over Landet; i Kirkerne sang man *Te Deum*, ligesom efter en vunden Seier, og geistlige Melodier blandede sig med gamle Folkesange, der nu til Giengjæld, fordi de saalænge havde været bandlyste fra det offentlige Samqvem, klang dobbelt høit og lydeligt paa Alles Læber.

Adalbert og Leontine delte den almindelige Begeistring, de ilede begge fra Huus til Huus, for at uddele Penge og Vaaben blandt Almuen. »Hvad jeg eier, er ikke længere mit,« sagde Leontine, »al min Formue skal være offret til mit Land.« — »Før De saaledes offerer Deres Eiendom, skulde De dog betænke Fremtiden,« sagde Starosten. — »Her er intet at betænke,« svarede Leontine, »seirer mit Land, da ere mine Skatte vel anvendte, gaaer det til Grund, da behøver jeg ingen Eiendom.«

I disse Dage erfarede Starosten meer, end nogensinde, at han, trods de Forbedringer, han havde indført, og de nye Huse, han havde ladet bygge, ikke var elsket af sine Undergivne; ja et Par Trudsler mod de Russisksindede og mod Forræderen fra Targowicz, paa hvilke han selv maatte høre, viste ham endog, at hans personlige Stilling i denne Egn ikke var ganske sikker. Desuagtet syntes han rolig, han befalede over sine Undergivne, bestyrede sit Gods, og udkastede Planen til en ny Bygning, som om intet var foregaaet; ja, saa stor er Vanens og

den ydre Værdigheds Magt, at mange af dem, der ivrede heftigst imod ham i hans Fraværelse, uvilkaarlig bøiede sig og udførte hans Bud, saasnart han traadte frem iblandt dem.

Maaskee var det endog til Starostens Held, at hans Slot i denne Tid afbrændte, thi derved stilledes de Flestes Vrede, og de begierede ikke nogen videre Hevn.

Paa denne Tid modtog Starosten et Par Linier fra Czernin, der meget hidroge til at berolige hans Sind. For Resten følte han vel, at han ikke længere havde noget blivende Sted i sit Hiem, hemmelig lod han derfor sine Kostbarheder indpakke, og beredede sig til at flygte jo før jo heller.

Adalbert talte i denne Tid kun lidet med sin Fader, men en Eftermiddag, da han stod i Begreb med at følge Leontine paa en Ridetour, blev han pludselig kaldet ind i Starostens Værelse.

»Jeg forlader nu for en Tid dette oprørte Land,« sagde Starosten, »og hvorledes end dine Tanker ere, saa ønsker jeg dog, at du skal følge mig.«

»Jeg anseer det for min Pligt at blive her i Landet,« svarede Adalbert.

»Men hvis jeg nu befalede dig at følge?« — »Saa maatte jeg dog blive,« svarede Adalbert.

»Da vil jeg sige dig, hvorledes det vil gaae,« gienmælede Starosten rolig, »I ville kæmpe tappert, I ville maaskee endog i Begyndelsen vinde nogle Fordele, men dette vil netop skade Jer allermeest, da det vil fylde Eders Siæle med Overmod, og lære Eder at foragte den overlegne Fiende, for hvilken I dog tilsidst maae vige.«

»Og hvorfor skulde det ikke lykkes et kiækt og begeistret Folk at tilkæmpe sig sin Frihed?«

»Fordi Ruslands Hjelpekilder ere mangfoldige Gange større, end Eders, fordi I selv ikke engang

vide at benytte de Fordele, I besidde; thi jeg kiender disse Patrioter, de tale fortræffeligt for dem, de yttre de meest heroiske Grundsætninger, men saas snart det gjelder om Handling, om Opfyldelsen af alle de smaa Fordringer, hvoraf alt Stort bestaaer, da vide disse Drømmere aldeles ingen Besked; og medens de sværme og prale, synge deres Frihedssange og strides med hverandre, overvælde Modstanderne dem upaatvivlelig, og slaac dem Værgtet af Hændeme.«

»Nei,« raabte Adalbert, »den ægte Storhed frembringes ei ved at sammendynge det Smaa, af blotte Sandskorn bygger man ingen Verden, og Ingen kan opløse den store Sobieskis Daad i Atomer.«

»Det mener jeg dog, at man kan,« svarede Starosten, »for Resten ville I snart fortryde denne Trosløshed, naar Giengjeldsens Time engang slaacer, og naar Sibiens Iisfængsel aabner sig for Eder.«

»Vil da aldrig Giengjeldsens Time slaac for vore Fiender?« spurgte Adalbert, »for disse grusomme Horder, der have begravet vore Landsmænd levende i hundredviis, der have opskaaet de svangre Qvinders Liv, der have hængt vore Adelsmænd og Præster ved Siden af Hunde? I Sandhed man maa vel tilgive et stolt og ædelt Folk, om det ei vil leve i Fællesskab med saadanne Barbarer.«

»Bonaventura har fundet en lærvillig Skolar i dig,« sagde Starosten, og vendte sig om til sin Pult og taug. »Siig mig endnu Eet,« udbrød han endelig, »er dette Sværmeri først nu opstaaet i din Siæl, eller var du i længere Tid anstukken deraf?«

»Jeg har bestandig havt et Hierte for mit Folks Ulykke,« svarede Adalbert.

»Men stod du ogsaa tidligere i Forbindelse med de saakaldte Patrioter?«

»Ja, jeg vil ikke negte det.«

»Gaa!« sagde Starosten, »jeg har nu tabt alle mine Børn.«

Adalbert gik nedslagen og mismodig, thi hans Faders eensomme Stilling rørte ham virkelig, og han følte, at denne ikke havde ganske Uret, naar han troede at være bedragen af ham.

Strax efter steg Adalbert til Hest, for at følge Leontine, der, efter Tienernes Sigende, nylig var redden bort alene. Da han kom forbi det afbrændte Slot, øinede han Pater Vincent, der stod tankefuld og betragtede Ruinerne. — »Hvad tager du dig for her, gode Fader?« spurgte Adalbert. — Da hævede Munken sit Øie. »Er dette Alt, hvad der er tilbage af din Faders Borg?« spurgte han. — »Dette er den sørgelige Rest af en forsvunden Herlighed,« svarede Adalbert. — »Ja vel, ja vel!« sagde Munken, »hvor moder Eder derfor ikke af Eders Palladser, I Mægtige! thi de skulle være, som Nomadernes Telte, der opslaaes den ene Dag, og nedbrydes den anden; saa længe de staae, skues de af Vandreren i det Fjerne, og Røgen hvirvler sig over deres Spidser i Luften, men, naar de ere nedbrudte, sees Intet uden øde Steder, en udslukt Brand og Aske, der flyver for Vinden.«

Uden at svare herpaa, holdt Adalbert stille i Munkens Nærhed. Denne tilstod ham nu, at han egentlig kom, for at afhente ham selv til en Syg, der længtes efter hans Nærværelse. Til dette Besøg var Adalbert ogsaa villig, og red langsomt videre ved Munkens Side. Denne mærkede snart sin Ledsagers Mismod, og spurgte om Grunden dertil. Adalbert fortalte ham nu sin Sauntale med Starosten, og tilstod oprigtig, at dennes sidste Ord smertede ham i den inderste Siæl.

Munken sukkede dybt, da han hørte dette. »Ak desværre,« sagde han, »i slige forviklede Forhold

er det vanskeligt at staa reen; saaledes nødtes ogsaa jeg til at skuffe en ædel Beskytterinde, der havde sat sin Lid til mig, thi jeg kunde ikke aabenbare hende vor Plan, uden at styrte Landet i Ulykke.«

Kort efter, da Tusmørket frembrød, nærmede de sig til en Hytte, der laa dybt inde i Skoven, omgivet af Grantræer, hvis Grene bøiede sig under Vægten af den hvide Sne. Da Adalbert kom indens for, saae han en gammel Qvinde, der spandt i en Krog af Værelset, medens en brændende Fyrrepind tiente hende til Lys. Ovenpaa den store Ovn var der strøet Straa, og paa Straaet hvilede den gamle Michael med halvudslukkede Øine.

»Er det min Herres yngste Søn, der staaer ved mit Leic?« spurgte Michael. — »Ja.« svarede Adalbert. — »Min Herres Søn er god,« sagde den Gamle, »hvem veed, om han ikke forbarmer sig over en døende Forbryder.«

»Hvi kalder du dig en Forbryder?« spurgte Adalbert, »du er jo ikke skyldig i nogen Brøde.«

»Før du dømmer derom, maa du høre hans eneste Gierning,« gienmælede Pater Vincent.

Da Adalbert havde samtykket deri, begyndte Michael følgende Fortælling:

Jeg har bestandig elsket den gamle Tid, da de Fornemmes Boliger stode aabne for Enhver, ligesom Kirkerne, da Adelsmanden spiste ved det samme Bord, som hans Tienere, da Sangerne droge fra Huus til Huus, medens den Dørtærskel var hædret, inden for hvilken de satte sig. Disse Tanker skiulte jeg ikke for mine Landsmænd, jeg fandt Mange, der tænkte, som jeg, og da Patrioternes Selskaber dannede sig, blev ogsaa jeg indviet deri.

Men uagtet jeg saaledes vandt Manges Tillid og